

פרשת קדושים (תשפ"ב)

איש אמו ואביו תיראו את שבתותי תשמרו אני ה' אלוקיכם (וי"ט, ג')

יש לדייק דכאן סמך הכתוב מורא אב ואם לשמירת שבת וכתוב אני ה' אלוקיכם, ולקמן (וי"ט, ל') סמך מורא מקדש לשמירת שבת וכתוב אני ה' ולא כתיב אני ה' אלוקיכם.

וברש"י ביאר שסמך שמירת שבת למורא אב, לומר שאע"פ שהזהרתיך על מורא אב, אם יאמר לך חלל את השבת אל תשמע לו, וכעין זה כתב בפסוק ל' שאע"פ שאני מזהירכם על המקדש, אין בנין בית המקדש דוחה את השבת. וידוע כשנזכר הקב"ה בשם אלוקים הוא מרמז על מדת הדין, וכמו שכתב רש"י (וי"ט, י') אני ה' אלוקיכם, דיין להפרע, אבל כשנזכר בשם ה' מרמז על מדת רחמים וכמו שכתב בפרשת וארא (ו', ב') אני ה', ופירש רש"י נאמן לשלם שכר טוב למתהלכים לפני.

ולפ"ז יש לפרש שינוי הלשון במקראות אלו, דבפסוק ג' מדבר באם יאמר אביו לחלל את השבת, ועל זה כתב אלוקים, דהיינו מדת הדין, דיין להפרע לאביו על מה שצווה את בנו לחלל את השבת. אבל בפסוק ל' מדבר בבא לבנות את בית המקדש ומתוך חביבות המצוה רצה לעסוק בה גם ביום השבת, ועל זה אמר אני ה', שאע"פ שחביב עליך מצות בנין בית המקדש, לא תבנה אותה ביום השבת, ובשכר שמירת שבת, אני ה', שנאמן לשלם שכר טוב למתהלכים לפני. (ג.מ.)

לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא (וי"ט, ז')

יש לבאר על פי מה דאיתא בכתובות (ס"ז, א') בנקדימון בן גוריון דאף דעביד צדקה, לכבודו הוא דעביד. הרי שיש איש הנותן צדקה וביד רחבה ואף על פי כן אינו יוצא ידי חובתו. ולהיפך, יש אדם שנותן כזית פת ויחשב כאילו נתן את נפשו. וזהו שאמר הכתוב לא תשנא את אחיך בלבבך, פירוש עם לבבך הטוב, שאתה מפזר מעות הרבה לצדקה ולגמילות חסדים, וחברך אינו נותן כל כך. אדרבה, הוכח תוכיח את עמיתך, דהיינו הוכח תוכיח את עצמך על ידי עמיתך, שאם רואה אתה בחברך חטאים, תבין שבאמת הם כך, ולזה אתה רואה אותם, שמהשמים מעוררים אותך בזה לשוב, ועל כן נדמה לך שחברך אינו עושה כדבעי ליה. דאם אתה היית נקי מזה לגמרי לא היו מראים לך חסרון בחברך. וזה מה שסיים הפסוק ולא תשא עליו חטא, שהחטא שאתה רואה באמת אינו על חברך, כי אם עליך הוא נשוי, כי הוא רק כמראה שאתה נראה בתוכה, וכל מה שאתה רואה הרי היא באמת על פניך. (בן לאשרי)